

เทคนิคการจัดการวัชพืชในไร่นา

ในสภาพนาที่จะพัฒนามาเป็นนาในปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่จะเคยเป็นที่ลุ่ม น้ำท่วมถึงเป็นครั้งคราวมาก่อน แม้จะอยู่ในที่ที่ถือว่าเป็นนาดอน ก็จะเป็นส่วนที่ลุ่มกว่าของพื้นที่ดอนดังกล่าว ลักษณะเช่นนี้จะมีพืชธรรมชาติที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพน้ำแช่ขังเป็นครั้งคราว หรือเป็นฤดูกาล แล้วแต่สภาพพื้นที่ เมื่อมีการปรับเปลี่ยนจากพื้นที่ลุ่มตามธรรมชาติ มาเป็นพื้นที่นา พืชเหล่านั้นก็จะยังคงเจริญเติบโตได้ดีพอสมควร แต่ก็ขึ้นอยู่กับความทนทานต่อการจัดการของเจ้าของนา ไม่ว่าจะเป็นการใช้สัตว์ทะเล็ม การไถพรวน การใช้น้ำขัง การถอนหรือดายหญ้า หรือแม้กระทั่งการใช้ยากำจัดวัชพืช จากสภาพดังกล่าว พืชที่ขึ้นอยู่ จะมีทั้งพืชที่มีความอ่อนแอและทนทานต่อสภาพการจัดการ ที่จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจ เช่น

- พืชบางชนิด น้ำขังเพียงเล็กน้อยก็ตาย
- พืชบางชนิด การไถพรวนหรือมีสัตว์เหยียบย่ำก็ตาย
- แต่ก็มีพืชอีกหลายชนิดที่แม้แต่มีการทะเล็มของสัตว์ มีการไถพรวน มีการถอน ก็ยังสามารถมีการเจริญเติบโตกลับคืนมาได้

แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีพืชชนิดใดที่เจริญเติบโตได้ในสภาพไม่มีแสง ทั้งเนื่องจากการแข่งขันกับพืชอื่น การปกคลุมด้วยวัสดุต่างๆ หรือแม้กระทั่งการใช้น้ำขุ่นแช่ขัง ที่ลดการสังเคราะห์แสงและการหายใจของพืช ดังนั้น

- การกำจัดวัชพืชจึงต้องพยายามเข้าใจชนิดจำกัด จุดแข็ง จุดอ่อน ของพืชที่เจริญเติบโตกับข้าว และ
- ใช้เทคนิคในการบริหารจัดการ โดยถือหลักการง่ายๆ ว่า การส่งเสริมให้พืชที่มีจุดอ่อนเจริญเติบโตมากๆ จะลดความสามารถในการแข่งขันของพืชที่มีจุดแข็งมากๆ

แนวคิดดังกล่าวนี้ ผมได้เรียนรู้มาจากกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ที่ใช้ระบบปลูกพืชสด ที่ปราบได้ง่าย เช่น

พืชตระกูลถั่ว งาม พืชใบกว้างที่ไม่ทนน้ำแช่ขัง ปลูกให้แน่นในแปลงนา จนพืชตระกูลหญ้าที่ทนต่อน้ำแช่ขังตายเนื่องจากการขาดแสง ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้จุดแข็งไปทำลายจุดอ่อนของพืชที่เข้มแข็ง อาจจะฟังดูยากเล็กน้อย แต่ถ้าคิดตามอย่างช้าๆ ก็จะเริ่มเข้าใจว่าเราควรวางแผนจัดการวัชพืชอย่างไร จากประสบการณ์การทำนาของผม พบว่า วิธีการกำจัดวัชพืช ควรเริ่มจากการลดจำนวนประชากร ใช้จุดอ่อนเป็นตัวทำลาย และใช้การแข่งขันเป็นตัวกำจัด ซึ่งหลักการ ๓ ขั้นตอนนี้สามารถนำไปปรับใช้ได้หลากหลายชนิด เช่น

๑. การคลุมดินด้วยเศษพืช ฟาง หรือวัสดุอื่นๆ จะลดการเจริญเติบโตของพืชที่มีรากเหง้าอยู่ในดิน และลดการงอกของพืชที่เจริญเติบโตจากเมล็ด

ชมรมเกษตรปลอดสารพิษ

111/65 ถ. พหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขต บางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

โทร. 02 986 1680-2, Call Center : 084 555 4205-9, Line : tga001-tga004

๒. การเก็บน้ำแช่ขังไว้ในแปลง จะลดการงอกของพืชจากเมล็ด แต่จะส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชที่มีรากเหง้าในดิน
๓. การหว่านเมล็ดพืชปุ๋ยสด จะลดการแข่งขันของทั้งพืชที่มีรากเหง้า และการงอกของพืชจากเมล็ด
๔. การใช้สัตว์ทะเล็ม จะลดการเจริญเติบโตของพืชทุกชนิด และการเหยียบย่ำของสัตว์ จะทำให้พืชหลายชนิดตายและเจริญเติบโตไม่ได้
๕. การตัดด้วยเคียว หรือเครื่องตัดหญ้า จะชะลอการเจริญเติบโตของพืชส่วนใหญ่
๖. การไถพรวน จะทำให้พืชส่วนใหญ่ตาย ยกเว้นพืชที่มีเหง้าในดิน ที่อาจจะเจริญเติบโตช้าลง แต่จะเจริญเติบโตได้หลังจากดินพักตัว
๗. การคราดกลบ จะทำให้พืชที่มีเหง้าหรือหัวจมลงไปดินลึกและเน่าตายได้บางส่วน ขึ้นอยู่กับระดับความลึกของการคราดกลบ
๘. การฉีดยาคุมการงอกของหญ้า จะลดการงอกของวัชพืชส่วนใหญ่ จนกว่ายาจะมีฤทธิ์น้อยลง ซึ่งเป็น การชะลอการเจริญของหญ้าและลดการแข่งขันในระยะยาว
๙. การฉีดยากำจัดหญ้า จะเป็นการฆ่าวัชพืชส่วนใหญ่ โดยเฉพาะพืชที่ไม่มีรากเหง้าได้เป็นอย่างดี
๑๐. การจัดระดับความลึกของน้ำที่ขังไว้ในนา จะช่วยให้มีการเจริญเติบโตของพืชชอบน้ำ แต่จะเป็นการกำจัดของพืชที่ไม่ทนน้ำแช่ขัง

จากวิธีปฏิบัติทั้ง ๑๐ ข้อดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติกว้างๆ ที่อาจนำมาปรับใช้ได้ ในสภาพของแปลงที่มีระบบทรัพยากรแตกต่างกัน ซึ่งอาจใช้ระบบผสมผสานให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิม แต่ในระบบเกษตรอินทรีย์นั้น สามารถหลีกเลี่ยงการใช้สารพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แต่ก็ยังมีทางเลือกมากมาย ขึ้นอยู่กับความถนัดและระบบทรัพยากรของแต่ละครัวเรือน กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีแรงงานก็อาจจะใช้ระบบการกำจัดด้วยแรงงานคน หรือถ้ามีน้ำมากก็อาจใช้น้ำเป็นตัวควบคุม หรือถ้ามีเศษพืช ก็ใช้เศษพืชคลุม ก็จะช่วยให้ลดความจำเป็นในการจัดการด้านอื่นลงได้บ้าง หรือถ้าไม่มีทรัพยากรที่สะดวกในการจัดการ ก็อาจใช้การปลูกพืชปุ๋ยสด แล้วไถกลบก่อนการปักดำ ก็เป็นวิธีการที่ได้ผลดี ซึ่งจะช่วยทำให้ข้าวเจริญเติบโตได้ดี เนื่องจากมีอาหารสำรองอยู่ในเศษพืชก่อนการไถกลบได้มากกว่าการไถกลบเศษหญ้าธรรมดา ดังนั้น วิธีการปฏิบัติเพื่อการแข่งขันของวัชพืช จึงมีหลายวิธีมากมายดังกล่าวข้างต้น แต่ในความเป็นจริง เราไม่ควรจะเน้นการกำจัดวัชพืชให้หมดไปจากแปลง เพราะพืชเหล่านั้นก็ยังเป็นพืชสำรองธาตุอาหาร เช่น กรณีของพืชปุ๋ยสด หรือพืชที่ลดการแข่งขันของพืชที่มีความยากลำบากในการกำจัด จึงควรปล่อยให้บ้างเพื่อให้การกำจัดวัชพืชอื่นๆ ทำได้ง่าย ฉะนั้น หลักการที่สำคัญก็คือ การจัดการวัชพืชแบบผสมผสาน ให้ได้ประโยชน์หลายทาง ทั้งด้านการบำรุงดิน การเลี้ยงสัตว์ และการรักษาระบบนิเวศ การลดการสูญเสียธาตุอาหารในช่วงที่ไม่ได้ปลูกพืช ซึ่งก็เป็นประโยชน์ของวัชพืชเช่นกัน ผมจึงขอสรุปว่า การกำจัดวัชพืช ควรทำแบบผสมผสาน

ชมรมเกษตรปลอดสารพิษ

111/65 ถ. พหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขต บางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

โทร. 02 986 1680-2, Call Center : 084 555 4205-9, Line : tga001-tga004

และพิจารณาผลรวมว่าสิ่งใดดีกว่ากัน ก็จะเป็นการทำนาแบบใช้ความรู้มากกว่าใช้ทุนที่เป็นตัวเงิน เพราะทุน
ความรู้ยิ่งใช้ยิ่งมีมาก ทุนที่เป็นตัวเงินยิ่งใช้ยิ่งหมด แบบนี้น่าจะดีกว่า นะครับ

ชมรมเกษตรปลอดสารพิษ

111/65 ถ. พหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขต บางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

โทร. 02 986 1680-2, Call Center : 084 555 4205-9, Line : tga001-tga004